

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

§. II. Jurisdictionem delegare quis possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

465. Ex dictis consequens est, quòd sicut Judex Ordinarius est, qui ex munere & officio proprio Jurisdictionem exercet; Delegatus verò, qui non ex officio proprio, sed ex commissione sibi facta & dato mandato: ita si forum accipiatur pro loco exercendarum litium, prout accipi diximus *n. 2.* Forum Delegationis sit tribunal vel locus, ubi Jurisdictio Delegata seu Mandata exercetur. Si verò Forum sumatur pro ipso Judicio juxta dicta *n. 3.* Forum Delegatum dicendum erit Judicium à Judice Delegato institutum. Si denique juxta dicta *cit. n. 3.* per Forum intelligatur ipsa Jurisdictio & judicandi potestas, eadem erit ejusdem definitio, quâ modò Jurisdictionem mandatam descripsimus.

§. II.

Jurisdictionem delegare quis possit.

SUMMARIUM.

466. Ordinarius Judex Jurisdictionem mandare potest, nisi à Rege vel Principe id ipsi specialiter sit vetitum.
467. Non tamen totum suum Officium absque consensu Superioris committere alteri.
468. Delegatus summi Principis subdelegare potest, tametsi ad unam tantum alteramve causam determinatam sit delegatus, & non ad universitatem.
469. Nisi sit electa personæ industria.
470. Ex eo solum, quòd Delegatus jussus est personaliter exequi negotium, non censetur electa personæ industria.
471. Subdelegatus non potest subdelegare.
472. Delegatus ab alio, quàm à Principe, subdelegare nequit.
473. Nisi sit delegatus Proconsulis, aut Legati à latere.
474. Aut delegatus ad universitatem causarum.
475. Jurisdictio ratione Dignitatis aut Officij delegata in genere, potest in certis casibus subdelegari.

476. *Delegatus Ordinarij Principe inferioris de Jure non potest subdelegare, tametsi à Delegante id ipsi concedatur.*

477. 478. *Respondetur ad opposita.*

479. *Contrarium praxi receptum est.*

480. *Potest quisvis Delegatus actum non jurisdictionalem alteri committere.*

466. Ad quæstionem, quis delegare Jurisdictionem possit, sic respondet Julian. *L. 5. ff. de Jurisdic. More Majorum ita comparatum est, ut is demum Jurisdictionem mandare possit, qui eam suo jure, non alieno beneficio haberet, id est, qui Ordinariam & non Mandatam Jurisdictionem haberet. Ita pariter respondet Ulpian. L. solet 16. § L. Prætor 17. ff. eod. Quia videlicet potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. reg. Jur. 68. in 6. Concordat textus C. Cum Episcopus 7. V. per se vel per alium de Offic. Judic. Ord. in 6. Ut adeò Judex omnis Ordinarius suam Jurisdictionem alteri mandare possit; nisi vel à Lege vel à Principe id ipsi specialiter vetitum sit. Neque enim verum est, quod Fachin. ait *L. 1. Controvers. c. 45.* majoribus duntaxat Magistratibus delegandi potestatem tributam esse *L. Cum Prætor 12. ff. de Judic.* Ibi enim Proconsul, Legatus, Præfectus Urbi, aliique Romæ Magistratus tantum exempli causâ ponuntur, neque vel ibi vel alibi Magistratus illis expressis minores excluduntur. Oportet tamen, ut qui delegat, actu Jurisdictionem Ordinariam ipse habeat. Hinc cum Proconsul, vel Legatus, Jurisdictionem, antequam Provinciam ingrediatur, non habeat, eam ante ingressum mandare nequit. *Est enim perquam absurdum* (ut ait Ulpian. *L. Observare 4. §. 6. ff. de Officio Proconsul.*) *antequam jurisdictionem ipse nanciscatur* (neque enim prius ei competit, quam in eam Provinciam venerit) *alij eam mandare, quam non habeat.**

467. Sed nec ipse Judex Ordinarius Principe inferior totam suam Jurisdictionem alteri delegare, seu totum suum officium committere potest absque consensu SS. Pontificis alteriusve supremi Principis. *L. penult. ff. de Offic. Præsid. Alexand. in L. A*

B bb 2

Judice

Judice C. de Judic. n. 8. & Jason ibid. n. 8. Felin. in C. super quaestionum §. si verò de Offic. & potest. Judic. Deleg. Tum quia committendo totam suam Jurisdictionem, non tam censeretur eam mandare, quàm omnino abdicare: quod sine consensu Principis non potest. *L. penult. junct. Gloss. V. Abdicando ff. de Offic. Praesid.* Tum quia hac ratione Judicem alium Ordinarium constitueret: quod tamen est inter regalia Principum, ut constat ex *L. 2. Feudor. tit. 56. quæ sint regalia c. un.* ubi inter regalia Principi reservata enumeratur potestas constituendorum Magistratuum ad Justitiam expediendam.

468. Sed dubium jam est, an sicut Ordinarius, ita & Delegatus Judex delegare, seu potius subdelegare possit. Dicendum est: Delegatus à Principe subdelegare potest. Ita habetur *C. ult. prin. de Offic. & potest. Judic. Deleg. & L. 5. C. de Judic. ibi: à Judice Judex delegatus Judicis dandi potestatem non habet, cum ipse judiciario munere fungatur: nisi à Principe Judex datus fuerit.* Ubi per Principem intelligitur Supremus, seu alium Superiorem non habens, uti SS. Pontifex, Imperator, Reges, Republicæ liberæ, neminique subjectæ: non autem Principes inferiores, uti observant Glossa in *C. super quaestionum de Offic. & potest. Judic. Deleg. V. Delegare*, ac passim DD. Rationem dant: quia supremi Principis Delegatus seu Commissarius, in causa sibi commissa major est quolibet Ordinario. *C. Sanè quia nos 11. eod. & C. Cum contingat 24. de Rescript.* Ordinarius autem subdelegare potest. *L. un. C. qui pro sua jurisdic. L. More majorum 5. ff. de Jurisdic.* Idem ergo poterit Commissarius supremi Principis. Hanc assertionem Scipio Gentilis *Tract. de Jurisdic. L. 2. c. 13.* & Bocerius *eod. tract. c. 6. n. 31. v. Hæc tamen*, eo solum casu admittunt, quo Princeps universitatem causarum quodam in territorio sive districtu alicui commisit. Verùm cum nec Legem aliquam aut Canonem, nec congruam rationem hujus suæ limitationis afferant, absolutè tenendum est, posse Delegatum supremi Principis causam sibi commissam subdelegare, cum *cit. C. ult.*

ult. & L. 5. universim loquantur, nec discrimen faciant inter De-
legatum ad universitatem caufarum, aut unam duntaxat alteram-
ve causam determinatam.

469. Unus igitur tantum casus excipiendus est, quo etiam summi
Principis Delegatus subdelegare non potest, quando videlicet e-
lecta fuit personæ industria. *C. si pro debilitate 3. & C. ult. de Of-
fic. & potest. Judic. Deleg.* Quondam personæ industria electa
fit, colligi debet ex verbis delegationis, vel qualitate causæ dele-
gatae, ut si sit ex illis, quæ Principi in signum supremæ potesta-
tis reservatae sunt. Quod si Pontifex Delegato committat, ut cer-
tae alicui personæ provideat de aliquo Beneficio in aliqua Ecclesia,
Diocesi, vel Provincia, non censetur electa industria personæ:
secus, si jubeat provideri alicui personæ incertæ. Ita habetur *C.
Is, cui 12. de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6.* Ex quo infert Do-
minic. quod si testator executores constituat, quorum arbitrio &
electione legata inter pauperes distribuantur, non possint isti man-
datum hoc seu fideicommissum per alios exequi, cum censeatur
ipsorum industria & discretio electa. Secus autem, si ipsemet
testator certos pauperes aut pias Communitates, vel Ecclesias no-
minavit, quibus legata dari debeant.

470. At dubium restat, an censeatur electa personæ indu-
stria, quando Princeps mandavit, ut Delegatus personaliter ne-
gotium exequatur. Videtur absque dubio asserendum esse, in
tali casu ceneri debere electam esse personæ industriam: quam
enim aliam ob causam præcipiat Princeps, ut ipse Delegatus per-
sonaliter negotium exequatur, nisi quia specialiter confidit ejus
fidei & industriae? Respondet nihilominus Pontifex *C. ult. eod. §.
Is autem*, posse causam consentientibus partibus alteri subdelega-
ri: præterquam si mandatum sit, ut inquisitio aliqua fiat, vel Ec-
clesiis provideatur de Prælatiis aliisque Ministris: tunc enim cen-
setur singulariter electa industria ac fides personæ, cui fit commis-
sio. Cur autem seclusis his duobus casibus possit Delegatus sum-
mi Principis de consensu partium subdelegare, ratio est: quia

clausula illa, ut personaliter exequatur, in favorem partium adjecta est. At si clausula aut conditio commissioni adjecta est in favorem partium, harum consensu expresso vel tacito recedi ab ea potest, ut constat ex *cit.* §. *Is autem*, & dixi supra n. 461. Sin autem illa ob publicam utilitatem adjecta sit, tum locum habet regula, quòd forma Rescripti exactè servari debeat: alioquin acta sint irrita. *C. Venerabili* 37. *de Offic. & potest. Judic. Deleg. C. cum dilecta* 22. *de Rescript.*

471. Cùm verò supremi Principis Delegatus causam, ut modò dictum est, subdelegare possit, quæstio est, an pariter subdelegatus subdelegare possit. Respondetur, non posse. *arg. C. super questionum* 27. §. *si verò de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Tamen si verò jurisdictionem alteri committere nequeat, poterit tamen nudum ministerium, v. g. absolvendi, absque cognitione causæ subdelegare, ut cum Navarro *c. 27. Manual. n. 45.* observat Laym. in *C. ult. de Offic. Judic. Ordin. c. 4.* Dummodo ipse subdelegans Jurisdictione aliqua præditus sit, & non nudum ipsi ministerium commissum ad absolvendum, dispensandum &c. Id enim plerumque personaliter ipse exequi, & non alteri delegare debet, ut constat ex *C. ult. de Offic. & potest. Judic. Deleg. §. Caterum*, ac notant Glossa fin. in *cit. C. ult. de Offic. Judic. ordin.* Innocent. & Joann. Andr. n. 3. ac Imola n. 2.

472. Possè delegatum summi Principis causam sibi delegatam subdelegare, hætenus dictum est. An idem possit Delegatus alius, nunc statuendum est. Non posse, deciditur *L. More* 5. ff. *de Judic. L. A Judice* 5. *C. eod. C. cum causam de Appellat.* ex quibus Juribus regula generalis traditur, quòd delegatus ab alio, quàm à Principe, subdelegare non possit. Ratio est: quia Delegatus non habet plus juris, quàm ipsi mandatum sit; est autem ipsi mandata solùm jurisdictio, seu ut eam exercent. Exercere verò jurisdictionem ac alij exercendam committere, diversa sunt, nec unum involvit alterum; ergò commisso uno non committitur & alterum. Accedit, quòd bonum publicum ac privatum

tum litigantium exigebat, ut non cuivis Delegato licitū esset mandatum sibi jurisdictionem alteri mandare, quod multi Delegati vel laboris tædio, vel declinandæ invidiæ causâ facturi essent, substituto sæpè parūm perito aut æquo Judice.

473. Verūm hæc quoque regula suas limitationes patitur. Nam juxta Baldum *in cit. L. A Judice* ac Glossam *ibid. V. sed & contra*, ac alios, Delegatus Proconsulis subdelegare potest. *arg. L. Legatus 12. ff. de Offic. Proconsul.* Ex quo DD. cum eodem Baldo inferunt; quòd delegatus à Legato à Latere subdelegare possit: quia Legatus à Latere, dum in Provincia est, Proconsuli comparatur. *C. 2. de Offic. Legati in 6.* Sed huic assertioni non immeritò refragantur Glossa *in cit. L. Legatus sol. 3.* Felin. *in C. 3. de Offic. & potest. Judic. Deleg. col. 1.* Decius *ibid.* ac alij. Ad *cit. L. Legatus*, ubi asseritur, Legatum mandata sibi jurisdictione Judicis dandi jus habere, responderi potest, ideò Legatum Proconsulis unam alteramve causam subdelegare, quia est delegatus ad universitatem causarum: quod fieri posse à delegato ad universitatem causarum, mox dicemus. Ex quo non sequitur, quòd sicui à Proconsule vel Legato à Latere una causa commissâ sit, is subdelegare possit.

474. Altera exceptio est, quòd si quis etiam ab inferiore Judice & Principe non supremo, delegatus sit ad universitatem causarum, unam vel plures causas in particulari, committere alteri possit: quia censetur veluti Ordinariam Jurisdictionem habere. Ita sumitur ex *L. 1. §. Ab eo ff. Quis & à quo appelletur*, traditque communissima DD. apud Sanchez *L. 1. de Matrim. disp. 31. n. 2.* Sed totam universitatem causarum alteri mandare non potest, cum, ut paulò antè dictum est, officium totum, munusque sibi commissum, nemo in alterum conjicere possit, absque Juris, vel Principis licentia. Cæterum ad universitatem causarum delegatus dicitur is, cui non una vel plures causæ particulares, sed omnes, saltem in aliquo genere, v. g. Mutui, Decimarum, Matrimonij, commissæ sunt: quamvis restrictio fo-

ret

ret ad certum locum aut tempus, v. g. ut intra hoc territorium, aut intra annum omnes Mutui controversias decidat. Quòd si causæ restringantur ad certas personas, & particulares controversias, quæ sunt v. g. inter Titium & Cajum, non generalis, sed particularis delegatio erit, ut cum Baldo ac alijs observat Sanchez *cit. disp. 31. n. 4.*

475. Ex modò dictis consequens est, quòd si Episcopus Decano Rurali, vel Superiori Regularium Locali Generalis vel Provincialis, deleget facultatem absolvendi à peccatis reservatis, dispensandi &c. idque ratione Dignitatis vel Officij, ita ut talis Jurisdictio delegata sit velut Ordinaria, ac ad Successorem transeat, is hanc facultatem in certis casibus alteri delegare possit. *C. ult. junct. Gloss. V. Casibus de Offic. Judic. Ordin. & notat Navarr. in Manuali c. 27. n. 45.* Secus, si concessa fuerit illa facultas solum ut privilegium personale, propter industriam ac peritiam Delegati, aut specialem Delegantis in ipsum favorem: subdelegare enim tunc nequit, cum sit jus specialiter concessum personæ. Ex quo ulterius consequens est, quòd Cooperatores Parochorum, quibus delegata est facultas absolvendi à peccatis, assistendi Matrimonij &c. alteri committere eam nequeant absque speciali consensu Ordinarij: propterea quòd hujusmodi facultates non ratione Officij, sed merè delegato & commisso jure ipsis competant. Neque delegatus ad universitatem causarum subdelegare potest, nisi ratione delegationis sibi factæ censeatur Officium velut ordinarium habere: quod de Cooperatoribus, suam operam veluti locantibus Parocho præsentis, dici non potest. Præterquam quòd facultas subdelegandi, quam delegatis ad universitatem causarum competere modò dixi, ex Jure, vel Consuetudine vim Juris habente, provenire debet. Consuetudo autem Ecclesiarum non fert, ut Cooperatores Parochorum sine eorum præsentium consensu alicui eam potestatem committant. Non ignoro, contrarium quoad Matrimonium teneri à Sanchezio *l. c.*

n. 21. Sed quod dixi, satis evinci videtur ex Trident. *sess. 24. c. 1. de Reform. Matrim.*

476. Tertiam exceptionem faciunt Bartol. Alberic. Fulgos. Alexand. Zasius, aliique non pauci in *L. More 5. ff. de Jurisdic. nec non Gloss. in C. Is cui 12. de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6. V. per alium*, Panorm. in *C. cum causam 62. de Appel. lat. n. 4.* Silvest. *V. Delegatus q. 8. dicto 3.* aliique complures, quos refert & sequitur Sanchez *l. c. n. 7.* ajuntque, posse cujuscunque Judicis Delegatum subdelegare, si hoc ipsi concessum fuerit à delegante, tametsi non sit delegatus ad universitatem causarum. Verum dicendum est cum Archidiacono in *C. quamvis de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6.* Cardin. Zabarella in *Clement. 1. eod.* Molina *Tract. 5. de Justit. disp. 15. n. 4.* Fachin. *L. 1. Controvers. c. 45.* ac alijs, non posse inferiorem Principe hanc subdelegandi potestatem concedere. Ratio est: quia Judicem dandi & subdelegandi potestas nemini competit, nisi cui à Lege vel Principe id concessum est: atqui eam potestatem Leges non dederunt Judicibus Principe inferioribus, sed potiùs negârunt, uti patet ex *cit. L. More 5. ff. de Judic. cit. L. A Judice C. eod. & cit. L. Cum causam.*

477. Neque obstat textus *C. 18. de Sent. & re judic.* ubi refertur subdelegatio facta ab eo, qui solùm erat delegatus ad causam particularem: nec illa subdelegatio improbatur. Nam respondetur: tametsi non reprobetur, nec tamen approbatur. Rationem, cur nullitatis non fuerit facta mentio, assignant Interpp. quia de nullitate subdelegationis non erat ibi quæstio, neque de illa à partibus aliquid fuit motum, ipsaque causa per appellationem jam fuerat devoluta ad Curiam Romanam, & nihil ampliùs ab illa delegatione dependebat.

478. Pariter non obstat, quam hîc faciunt, paritas cum Procuratore, qui accepta facultate substituendi, alium validè substituere potest. Idcirco enim mandans dare eam facultatem Procuratori potest, quia agit rem suam privatam, cui potest pro arbitrio

bitrio præjudicare. At verò delegans agit causam publicam & nomine Principis vel Reipublicæ, & idcirco plus non potest, quam Jura ipsi indulgeant.

479. Verum quia contraria opinio praxi recepta est, uti testatur Glossa in cit. C. Is cui. quòd videlicet Episcopi frequenter causas committant cum clausula *per te vel per alium*: idcirco Dominic. in cit. C. Is cui in fine, Felin. in C. super questionum 27. §. si verò de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 18. Laymannus *ibid.* n. 10. ac alij asserunt, quòd licet inferior Principe committere non possit suo Delegato facultatem subdelegandi, possit tamen facultatem ipsi concedere, ut subdeleget nomine ipsius Ordinarii delegantis. Ut adeò tertius seu subdelegatus non accipiat jurisdictionem à secundo seu delegato, sed à primo, id est, Ordinario delegante. Qua de causa, ut ajunt, si appellatur à subdelegato, non ad Delegatum, sed ad Delegantem appellandum erit. Sed non apparet, quid intersit inter hunc subdelegandi modum, & illud alterum, de quo initio n. 476. nec minor jurisdictio exercetur in uno quàm in altero, ac utrimque evertitur illa regula, quòd delegatus à Judice, qui est Principe inferior, subdelegare nequeat. Cæterum ex citata praxi consequens est, quòd licet Cooperatores Parochorum alteri facultatem audiendi Confessiones committere non possint, ut diximus paulò antè n. 475. quia potestas absolvendi ipsis concessa est, non item potestas delegandi, ut notat Suar. p. 3. tom. 4. *disp.* 26. *sect.* 1. n. 4. possit nihilominus Parochus suo Cooperatori mandare, ut si v. g. in hac sua Ecclesia, ad quam ipsum mittit, confitentium copia requirat, quemcunque approbatum Sacerdotem nomine ipsius Parochi constituat ad Confessiones ibi excipiendas.

480. Quartò demum, tametsi Delegatus à non Principe alteri causam vel articulum causæ jurisdictionalem subdelegare nequeat, poterit tamen committere articulum non jurisdictionalem. Ita Maranta in *Speculo* p. 4. *dist.* 5. n. 50. cum Alexand. & Pannorm. in C. cum super de Offic. & potest. Judic. Deleg. & sumitur